

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Pauli Segneri E Societate Jesu Qvadraginta Sermones

Segneri, Paolo

Dilingae, 1693

Author Lectori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52496](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52496)

Author Lectori.

Tanta est hac atate, nescio Oratorum solerti industriâ; an Auditorum insatiabili curiositate, è sacris pulpitis dicendi varietas, ut meritò timeam, Lector benevole, te vix dignaturum, oculos in hac folia conjicere, nisi instituti mei rationem probè perspexeris. Compendio ergo meam tibi mentem expono. Probendam assumpsi in dies singulos Veritatem unicam, non tam Christianæ Legi conformem, quàm praxi destinatam, eamque solidè ac nervosè demonstrandam. Nunquid pauculis verbis multa complexus sum? Et verò plurima se statim offerunt difficultates, in quas propositi hujus rigor me conjicit, nec desunt intricati laquei, in quos sponte me induo. Imprimis quidem, si proposito meo insistam, non licet mihi pedem inferre in silvam illam vastissimam, ex qua plurimi Oratores materiam, cum speculativis, tum scholasticis quæstionibus aptam depromunt; norunt enim experientiâ magistrâ, hujusmodi argumenta, altissimæ doctrinæ phaleris & pompâ instructa, ad excitandam in plebe admirationem, validissima esse. Verùm hoc ipsum animi mei decretis è diametro obfisteret, dum statui, veritatem, non Christianam duntaxat, sed & practicam assumere demonstrandam. Neglectâ ergo omni ostentatione scientiæ, quæ mihi eminentis Theologi famam parereret, quam ego nec mereor, nec ambio, id unum mihi relictum video, ut orationum mearum themata, Christi & Evangelii sensis accommodem, quæ instar herbarum simplicium omne suum pretium non ab externa specie, sed à sola sanandi virtute & efficaciâ habent. Verùm hoc parvi facerem, si hac ipsa, quæ dixi, themata, plenam mihi relinquerent dicendi libertatem, quam ipsam tamen mihi ademptam video; video enim inconveniens, & à scopo meo penitus alienum esse, orationes meas fucato profanæ eruditionis stibio exornare, quantumvis eam non à Propertio aut Persio, sed à doctissime antiquitatis magistris mutuarem; injuriosum fore ratus Christianæ veritatis puritati, si ex vano illas concinnius adornandi pruritu,

Præfatio ad Lectorem.

ritu, profanâ loquendi formâ eas convestirem. Ab hoc certè consilio me potenter absterruere, Hugones, Beda, & Basilii, qui in exemplum ac typum sermonis scandalosè compti proponunt scelestam illam ac prostituti pudoris fœminam, qua, ut juventutem curiosam magis, quàm cautam, magis cupidam, quàm providam attraheret, cubile suum peripetasmatis & tapetibus, non ex officinis Palastina, sed ex promptuariis Egypti adornavit: Lectulum meum stravi tapetibus pi-
 ctis ex Ægypto. Unde de eo solùm ornatu mihi prospexi, quem fami-
 liaris librorum sacrorum usus subministrat, neglecto plurimorum sen-
 su, quibus non alia merces, quàm peregrè advecta arrident. Ve-
 rùm hic necdum est finis, sed initium tantùm incommodorum, qua ex-
 pertus sum.

Meministis enim, quòd in limine pramonui, propositum mihi esse, quidquid dicendum assumpsi, probare seriò & solidè; quod ipsum me cogit, ut ex libris etiam sacris non quævis promiscuè, sed grandi sum delectu ad usum meum pauca excerpam, cùm plurima inveni-
 antur sacrarum Scripturarum interpretationes, curiose quidem, & auribus titillandis opportuna, sed à genuino sensu aliena ac distor-
 ta, cum quibus tamen, licèt immeritò, triumphatur in pulpitis, & popularis plausus colligitur; ego autem in meum emolumentum is uti neutiquam poteram; cùm enim palàm sit, hujusmodi expo-
 sitiones spurias esse, & adulterinas, esto, quòd tenuis forstè authori-
 tas aliquam veri speciem illis addat, meo tamen scopo servire non possunt, neque apta sunt ad probandum seriò & solidè. Ad hoc enim opus erat integro sacrorum textuum armamentario, sed non nisi talium, qui essent sinceri, clari, proprioque in sensu & jux-
 ta littera significationem accepti, cui repugnare fas esse non posset; non quòd intelligentia mystica, si solidò fundamento nitatur, non om-
 ni estimatione sit digna, sed quia minùs est firma, minùsque robu-
 sta. In exemplum adduco Christum ipsum, qui perorans ad turbas, & Joannem Baptistam Magnum illum Eliam esse affirmans, à Pro-
 pheta Malachia promissum, non dixit præcisè verbis: Ipse est; Malach. 3. 1.
 sed

XX

sed

Præfatio ad Lectorem.

Matth. ii. 14. Comment. in Evang. loc. cit. sed admirandâ cautelâ adjunxit: & si vultis recipere, ipse est Elias, qui venturus est. *Luc. 20, 21.* Tanta debet esse moderatio, quâ ex mente & sensu doctissimi Cajetani modus iste explicandi scripturas geminus quidem, sed à literalis sensu alienus, usurpandus est, ne ab auditoribus violenter extorqueatur consensus, quem quidem verba allegata mereri congruè possunt, sed non ineluctabiliter evincunt.

Et quis est, ut, quod capi prosequar, qui ignoret sensum literalem minimi omnium fieri à rudi populo, qui minimè cogitat, nudam & strictam aciem ad feriendum aptiorem esse, præ pulchra & nitente? Quæ de ausâ abstinendum pariter mihi erat, ab eo rationum genere, quod ingeniosum magis est, quàm solidum, & plus venustatis habet quàm roboris, & virtutis; tametsi enim inficias ire haud possim, gemmas adulterinas fulgore suo nonnunquam aptioris esse ad triumphum, de mente debili ducendum, hunc tamen non nisi per errorem extorqueant. Nec objicias, etiam errorem talem laude suâ dignum esse, si in salutem potius, quàm damnum recipientis convertatur; nec id me lateat, nihilominus tamen, ut proposito meo insistam, in id potius incumbendum mihi est, ut CHRISTUM imiter, qui nunquam assuevit alio tramite populos ad calum ducere, quàm viâ regiâ rationum solidarium: viam DEI in veritate doces.

Sed quis explicet, quantum hoc ipsum difficultatem meam adduxerit? rationes enim vera tristissima sunt, quia usûs continuo currentis instar moneta atteruntur; quanti ergo laboris est, cum talis sint, conciliare ipsis eum splendorem & gratiam, quæ pollent, cum recens officina monetaria prælum egrediuntur? Verùm ultra progrediamur: allegationes spissæ & densatæ Sanctoctorum Patrum, licet capacitati populi parùm conformes, nihilominus admirationem excitent, Hypothyposes perpetua prolixæ verborum Meandri, Periodi laciniosa, memoria tractus (ut appellantur) tam prolixæ, ut & peroranti ob defatigationem, & audienti ob stuporem anhelitum fere intercludant: videnturque vo-
bis

Præfatio ad Lectorem.

bis adhiberi posse ab illo, cui serîo loqui statutum est? Ad loquendum enim serîo, si mea me non fallit opinio, parùm conveniens esse videtur, ut nunc Philosophus, nunc Physicus, nunc Legum peritus, nunc Chymicus, aut Astrologus, aut Sæctor Anatomicus compaream, aut simul omnia representem; certè, si eò collimàssem, specimen quidem mei, pro virium mearum tenuitate dedissem (tametsi etiam hoc extraordinis, & officii mei metas) intràssem simul semitam, nec iis usitatam oratoribus, qui sua potiùs gloria sunt Idololatra, quam veri Numinis Adoratores; nec si hoc fecissem, fideliter patrocinatus essem causæ tam seriæ, & sacrosanctæ, quam tamen defendendam Jean. 7. 13. suscepi, & verò, quam obsecro fidem in populis collegissent verba mea? Qui quærit gloriam ejus, qui misit eum, hic verax est, non verò ille, qui propriam venatur,

Verum concedamus tantisper, fuisse mihi animum ostentandi fundam Eloquentia, continuis eruditionis, & facundia tractibus gyratam, nunquam certè sperare potuissem, me primo ictu Gigantem Davidis instar prostraturum, qui de sola victoria obtinenda sollicitus eandem absque fastu tractavit; quin potiùs contra omne artis magisterium, imminentem ictum, ut declinari posset, è longinquo ostendissem, ut, qui feriendi erant, cum veritate possent objicere, versos esse ob mora tarditatem silices ipsos in paleas: versi sunt lapides Job. 14. 19. fundæ in stipulam, ut ait Job.

Omne quidem studium in Elocutionem contuli, sicut suo me exemplo docent Leones, Hieronymi, Chrysostomi, Cypriani, & Patrum plures, qui tersè & nitidè locuti sunt; experienciâ enim constat sermonis culturam nulli antiquorum Patrum obfuisse, cum tamen imperitum, & incultum Eloquium, non nisi contemptum reportet. Verum circa hoc ipsum sistendum mihi erat intra limites dictionis facilis, quæ non parùm difficilis est, & operosa, quæque dictionem similem reddat viæ, non quidem florida, sed plana, & ad ambulandum accommodata. Et hic Eloqui nitor, si bene perpendimus, non ad demulcendas aures, sed in Reverentiam Auditorum dirigitur, unde

Præfatio ad Lectorem.

non videtur indecens, quamvis summo labore pareatur. Linguam ipsam, quod attinet officii mei esse judicavi, rigidis etiam illis legibus me subicere, quas omnes alii ut plurimum reverentur, ne illas per contumaciam & contemptum negligere viderer; cum omni tamen hoc apparatu, qui non videt, si bene rem assequor, non potuisse me assumptio vocum Illustrum & selectarum splendore, servire luxui, qui panegyricos duntaxat, non item serium ac grave dicendi genus decet; sed debuisse solam observare decorum, seligendo vocabula, qua jus & approbationem illius urbis haberent, cui unice cordi est, ad publicam utilitatem florem Eloquentia jactare, nec ab aliis quibuscunque animadversionis obelum formidare. Sume tibi librum grandem, dixit quondam Isaias Prophetes, ut intelligat Orator Evangelicus, summi, qua in mundo est, momenti materiem se tractare; sed adjunxit illico, & scribe in eo stylo hominis, ut una doceatur, hanc ipsam materia magnitudinem stylum planum, & proprium exposcere, tum ad confirmationem integritatis, tum ad feliciorum intelligentiam conciliandam.

Tertium est, si bene meministi Lector, obfirmasse me animum, hunc dicendi modum constanter tenendi. Putasne verbum hoc improvisò aut præter mentem mihi excidisse? nequaquam: quin ego illud ex destinato inserui. Quid enim emolumenti in me redundaret, si acri dictionis impetu in scelus detonans, illud velut vibrato fulmine prosternerem, si mox in alia oratione ridiculus & jocosus comparerem? O quàm modico opus est, ad perdendam omnem fidem in ministerio Apostolico, quale meum est: certè vel verbulo perditur, ne dicam oratione integrâ, aut scurrili, aut imprudente, aut vanâ, aut inutili: Tanta serveritas est, quâ ut plurimum populi illum auscultant, qui in pulpito comparere statuit, non ut declamet ad pompam, sed ex legibus veritatis. Hac de causa studiosè in id incubui, ut in eadem oratione partes geminae sibi mutuò responderent, & materia, & metho-

Præfatio ad Lectorem.

methodi, & styli æqualitate, ne prima esset seria, altera jocosa, aut vicissim; nec enim me latebat, haud absque mysterio accidisse, dum DEUS in Levitici libro prohibuit, vestem assumi contextu duplici elaboratam; Veste, quæ ex duobus est texta, *Levit. 19. 24.* id est, lanâ & lino, inquit, non induaris! quid aliud per hoc intendit DEUS? quàm quòd ad comparandam sibi famam Oratoris, justitia, & veritatis amantis, nil magis conferat, quàm dictionis conformitas, ubi vel à primo Exordii verbulo, æquali contextu oratio labitur, eliminato, quidquid aliis arrideat, omni luxuriantis ingenii impetu, in proœmia disparatissima, in modos dicendi insuetos, & inutiles effuso.

Dicamus etiam, in exordia adeo pomposa, ut dictionis Elegantia ipsi perorationibus antecellant. Id tamen non negaverim, promovendam subinde causam, quasi de manu in manum, argumentorum pondere fortiori, jam rationum momenta in favorem augendo, jam retundendo id, quòd opponi posset à parte contraria, ut tandem oratio, emolumento lucri continuo similis evadat torculari, quòd quò diutius circumvolvitur, tantò fortius stringit.

Atque ego in primordio profusionis hujus, Lector benevole, non idèò profusor fui, ut caprem gloriam ex ipsa operis hujus in finem perducendi arduitate, quam ego vel hic elaboratam, in suo tamen genere debilissimam agnosco. In id unum ego mentem intendat, ut tibi fideliter, scopi à me primò propositi rationes exponerem, neque id ad vanam voluptatem in populis excitandam, sed potius ad conferendum ipsis salutis adjumentum; forsitan his insuper habitis, erunt nihilominus plurimi, qui etiam hoc propositum meum spernant magis, quàm approbent. Sed quid meâ interest? nec enim ego præsumo, ut in mei gratiam humanum genus mutetur, quòd sibi nunquam concordat; satis id mihi erit, si, quòd alii vilipendunt, aliis

Præfatio ad Lectorem.

saltem in sua salutis emolumenta convertant. Quis enim tanta temeritatis est, ut se Paulo Apostolo equiparare audeat, Divinam quondam facundiam in Areopago peroranti? & vel hic tamen, in tanta Philosophorum turba, & varietate invenit quosdam, qui fidem dictis adstruerent, alios pariter, qui perorantem palam irriderent, quidam irridebant, quidam crediderunt: Id, quod ego in fronte presentis operis spectandum proposui: ut intelligatur, hanc fuisse semper præcipuorum Oratorum sortem, ut geminum hominum genus sustinerent, unum nimirum, quos habent dictis suis faventes, alterum verò eorum, quos experiuntur adversos. Unde nullam dolendi causam habebo, si paria experiar, qui me inter sacros Oratores infimum agnosco & profiteor: Certè hac ipsa de causa incultos hosce meos labores omnium censura & Crisi benigna pariter, & pungenti liberè exposui (qui actus Viro sapienti maximè arduus videri potest) nolebam enim, ut metus ludibrii à nonnullis sustinendi prævalleret desiderio, aliis optulandi: Si formidaret irridentes, non perveniret Apostolus ad credentes; Scripsit olim Augustinus admonitione ab iis notanda, qui se luci publicæ subducunt, non ex animi demissione, sed ex timore, ne presentiam suam minùs reddant gloriosam. Illud scio, me totà hac lucubratione illi DOMINO placere studuisse, cujus gratuitum donum est, quidquid hoc in opere Ejus oculis arridere potest. Hunc finem, si consequar, satis mihi & abundè est, tametsi reliqui omnes in mei contemptum conspirent.

Tract. contra Epicur. & Stoicos.

Id unum mihi restat admonendum, orationes hasce easdem ipsas esse, qua à me ex pulpito fuerunt recitata, absque ulla notabili mutatione, qua pro prælo & publicâ luce fieri assolet, sive ornatum earum, sive augmentum consideres; Tametsi enim probè mihi perspectum sit, aures, & oculos, esse diversissimos judices, spero tamen, oculum ingenitam severitatem depositurum, quam primùm viderit, auribus potius totum

Præfatio ad Lectorem.

tum hoc operis fuisse destinatum, censori quidem minus provido, sed & minus aspero. Non legit oculus tantâ voluptate, quod tot theatra, ac scenæ proponunt, sive scurriles sint & satyrica, sive graves, & majestate vestitæ; & tamen hujus generis opera, si primarium sibi intueamur, ad audiendum potius, quàm ad legendum parata sunt; nec penes me irrefragabilis regulæ locum obtinet, etsi forsitan aliis ita videatur, id quod gratum auditu est, minus esse gratum lectu: satis mihi est, si, qui hæc legit, cogitet, non ea se legere, sed audire.

PRIVILEGIUM